

Plan van aanpak 'Vergroenen tuin en terrein Ontmoetingskerk Rhenen'

Werkgroep Groen-Biodiversiteit, versie 1, 26-12-2020

Inleiding

Het terrein en het gebouw van de Ontmoetingskerk Rhenen bieden kansen voor vergroening. Deze notitie beschrijft een gefaseerde aanpak voor het versterken van 'groen en biodiversiteit' van het terrein en het gebouw de Ontmoetingskerk Rhenen. In de praktijk gaat het vooral om de tuin.

Dit plan is ontwikkeld door de werkgroep Groen/diversiteit van Groene Kerk PKN. Vanuit de werkgroep is contact geweest met de Tuingroep, die het onderhoud aan de tuin van de Ontmoetingskerk doet.

Met dit plan willen we in gesprek komen met geïnteresseerden en betrokken organen van de Ontmoetingskerk en de PKN. We hopen op:

- Instemming met de aanpak in drie fasen.
- Ideeën ter aanvulling en versterking van dit plan.
- Instemming met de verdere voorbereiding van fase 1 (noord- en oostzijde)

Onderverdeling terrein en gebouw en situatie

Het terrein en het gebouw van de Ontmoetingskerk kunnen worden ingedeeld in 8 onderdelen, zoals uitgewerkt in bijlage 1. Samengevat is er sprake van 5 delen:

1. Tuin aan de noordzijde, langs de Papaverstraat.
2. Tuin en bloembak aan de oostzijde langs de Anjerlaan
3. Tuin aan de zuidzijde langs de Valleiweg
4. Tuin aan westzijde aan weerszijde bestrating.
5. Hoge muren en het platte dak.

Andere onderdelen van het terrein, zoals de trap naar de ingang, de zij-ingang naar de kelder en de bestaande fietsenstalling maken géén onderdeel uit van dit plan tot vergroening. Bepaalde buitenmuren en hekken bieden ook kansen voor vergroening en ophangen van vogelkasten. Deze worden meegenomen bij het betreffende tuindeel. De hoog gelegen muren worden apart behandeld. In bijlage 1 wordt bij relevante kenmerken ook ingegaan op de staat van onderhoud.

Beoordeling

Het algemene beeld van de noord- en oostzijde is een tuin die goed is ingedeeld en er op zich verzorgd bij ligt, maar toe is aan groot onderhoud. Dit biedt op korte termijn kansen voor het beplanten met insect- en vogelvriendelijke plantensoorten.

De zuid- en westzijde vragen uitgebreide aandacht. Aan de zuidzijde is sprake van verwildering en grootschalig herbepplanten is nodig om de verwildering ongedaan te maken en plaats te maken voor insect- en vogelvriendelijke beplanting. M.b.t. de westzijde acht de werkgroep een nadere gedachtenvorming wenselijk, die verder gaat dan alleen de beplanting. Het lijkt ons zinvol om ook na te denken over de 'pleinfunctie' van het terrein zuidzijde. Door herinrichting van het plein kan het plein veel meer bijdragen aan de mogelijkheid van ontmoeten. Een keuze tot herinrichting betekent een meer omvattend plan waarbij uiteraard ook aandacht voor biodiversiteit gewenst is.

De werkgroep heeft om advies gevraagd bij A-Rocha. Vanuit A-Rocha zijn de volgende mogelijkheden aangedragen (zie website Groen Kerk voor volledige advies, zie onder groen/diversiteit):

1. Vervangen van het functionele groen rondom het gebouw vervangen door bloeiende, bes dragende en eventueel vrucht dragende soorten.
2. Plaatsen van (geïntegreerde) vleermuisverblijven op de hoge gevels aan de noord en oostzijde van het gebouw en ophangen nestkastjes aan de lage muren van de kerk (rondom).
3. Aanleggen van een groen dak op de platte delen: nu besloten is om zonnepanelen te plaatsen, is er technisch weinig resterende draagkracht meer om ook nog een groen dak aan te leggen.

Dit plan is met name een uitwerking van advies 1 van A-Rocha.

Programma van eisen

De aanleiding voor dit plan is het project Groene Kerk. De werkgroep Groen/Biodiversiteit heeft 11 criteria en aandachtspunten m.b.t. de aanleg, inrichting en het gebruik van terrein en buitenmuren geformuleerd. Vergroening en biodiversiteit staan niet op zichzelf, maar dienen in samenhang beoordeeld te worden.

1. De nieuwe tuin dient beplant te worden met soorten, die bijdragen aan voedselvoorziening van zo veel mogelijk soorten insecten en vogels.
2. Faciliteiten voor vogels, vleermuizen en insecten zijn gewenst voor overwintering en broeden (vogelhuisjes en insectenhotel(s)).
3. De nieuwe tuin dient een mooi geheel aan planten te bevatten waarmee het gebouw en terrein er vriendelijk en uitnodigend uit zien en het prettig aanvoelt. Dit geldt ook voor de aanblik van

binnen uit voor de westzijde van het terrein (delen 5 t/m 7, zichtbaar zijn vanuit de hal van de kerk).

4. De nieuwe tuin dient onderhoudsvriendelijk te zijn. Snelle dichtgroei van vaste planten draagt bij aan het tegengaan van onkruidgroei. A-Rocha adviseert om de beplanting in groot formaat en met de juiste dichtheid aan te planten, zodat er weinig onderhoud nodig is. De beplanting en inrichting dient goed bestand te zijn tegen droogte. Ziektegevoelige plantensoorten en -rassen komen niet in aanmerking. N.B. Opgemerkt dient te worden dat de eerste jaren na beplanting extra onderhoudswerkzaamheden onvermijdelijk zijn om het onkruiden te verwijderen. Dit vraagt extra inzet.
5. De keuze van plantensoorten en kleuren dient - indien mogelijk - zo gekozen te worden, dat ze een liturgische functie kan vervullen. Concreet betekent dit bijv. de keuze van kleurwisseling i.r.t. liturgische feesten.
6. De aanpak van tuin en terrein biedt kansen om de pleinfunctie van het terrein aan de westzijde te versterken (delen 5, 6 en 7). Hiermee kan bereikt worden dat het plein uitnodigt om – indien het weer het toelaat – elkaar buiten te ontmoeten.
7. De zij-ingang van het gebouw aan de westzijde dient bereikbaar te zijn voor ambulance en hulpdiensten (vak 6, nader uit te zoeken wat dit concreet betekent).
8. De afvoer van regenwater vanaf het dak dient zo veel als mogelijk opgevangen te worden op het eigen terrein en zo veel mogelijk gebruikt te worden de watervoorziening van de planten op het terrein (bijv. d.m.v. drains).
9. De ramen dienen makkelijk bereikbaar te zijn voor schoonmaken en onderhoud.
10. De kwaliteit van de grond dient - waar nodig - op peil gebracht te worden om de nieuwe beplanting langdurig te voeden, de keuze aan mogelijke plantensoorten te verbreden en het watervasthoudend vermogen te vergroten. Bij de tuin aan de zuidzijden speelt dit het meest. Voor noord- en oostzijde kan hopelijk een goede onderhoudsbemesting volstaan.
11. Laag of middelhoog hekwerk kan nodig zijn om kwetsbare planten te beschermen. Dit speelt m.n. bij vak 1. Het hoogteverschil vraagt om voorzieningen om het afstromen van water tegen te gaan. Dit speelt bij vak 1.

Vragen:

- a. Zijn er andere criteria en punten waar bij de aanpak van terreinen en tuindelen rekening mee moet worden gehouden? We hebben al het doel meegenomen om de het plein aantrekkelijker te maken. Wat willen we nog meer?
 - Ruimte om met een groep samen iets te ondernemen in de tuin (bijv. druiven telen?)
 - Extra (ruimte voor een) fietsenstalling?
 - Een boodschap uitdragen met mooie/speciale bloemen en planten?
 - Samen met de buurt iets opzetten?
- b. Zijn er concrete ideeën voor mooie beplanting. De tuingroep is begonnen met het in beeld brengen van mooie plantensoorten die insectvriendelijk zijn en makkelijk onderhoudbaar.

Hoe verder?

Zoals eerder al aangestipt, gaat het bij de vergroening van de tuin en terreinen om drie uitdagingen:

Stap 1:

Publiceren van dit plan op de website van de PKN en aandacht vragen in De Onderweg. Tevens bespreken van dit plan met de tuingroep en kerkrentmeesters.

De hiervoor genoemde vragen zijn leidend voor deze stap.

Stap 2:

De tuinen aan noord en oostzijde zijn goed ingericht maar hebben een nieuwe impuls nodig m.b.t. aanvullen van de aanplant en hier en daar vervangen voor insect- en dier vriendelijke soorten. Dit kan in 2021 al aangepakt worden. Bij het concretiseren van de plannen is het belangrijk om snel een goede bedekking van de bodem te krijgen om het onderhoud te beperken. Het opbrengen van compost en het planten zou uitgevoerd kunnen worden door de tuingroep, aangevuld met andere vrijwilligers. Het wordt dan een plantdag!

Actie op korte termijn: beplantingsplan laten maken, incl. een begroting voor aanschaf planten en aanvoer compost. Nagaan of deze stap vanuit bestaande middelen kan worden gefinancierd.

Betrokken organen wordt verzocht om in te stemmen met dit onderdeel van het plan en t.z.t. de middelen voor dit groot onderhoud aan dit deel van de tuin beschikbaar te stellen.

Stap 3:

De tuin aan de zuidzijde dient opnieuw ingericht te worden. Mogelijk dat nog ideeën leven voor het toevoegen van functies (fietsenstalling?). Het is verstandig om de herplanting toekomstgericht aan te pakken: beginnen met andere grond erin en regenwater van het dak benutten.

Actie in 2021: reactie op dit plan afwachten (ideeën voor extra functies). Afhankelijk van de uitkomsten een plan voor vernieuwing laten maken met als doel uitvoering in 2022. Bespreken financiering, een actie opzetten om planten te verkrijgen, fondsen benaderen, o.i.d.?

Stap 4:

De tuin aan de westzijde. - Het plein kan met mooie beplanting echt een meerwaarde hebben voor de gebruikers van het gebouw: mooi om vanuit de hal te zien en prettig om te zijn als het weer dit toelaat. Een investering met meerwaarde. Bij draagvlak kunnen we in 2021 of 2022 een plan laten

maken voor uitvoering in 2022 of 2023 en nadenken over een actie om het plan financieel mogelijk te maken.

Overig:

Het plan voor vleermuizenkasten aan de hoge gevels van het kerkgebouw kan het best gerealiseerd worden in combinatie met onderhoud. Voor nadere uitwerking is het nodig om eerst uit te zoeken wanneer dit onderhoud gepland is.

In 2021 zullen aan de zuid- en westzijde proefvakken van ieder enkele m2 worden aangelegd om uit te testen hoe plantensoorten zich houden, bijv. stokrozen of vlekken met polygonum of sedum.

Bijlage 1: onderdelen terreinen en tuinen.

Nr.	Ligging	Huidige beplanting en gebruik*	Relevante kenmerken
1	Zuidzijde aan Valleiweg	Hoge stuiken, siertuin	De huidige beplanting is verwilderd en slecht onderhoudbaar. De kwaliteit van de grond is slecht, droogtegevoelige grond. Ruimte nodig om ramen schoon te kunnen maken. Er is sprake van hoogteverschil.
2	Oostzijde: Hoek Valleiweg - Anjerlaan	Lage stuiken, siertuin (incl. roos),	Beplanting deels afgestorven, veel kale plekken. Hogere planten voorkomen afsnijden door wandelaars en fietsers.
3	Oostzijde naast trap	Lage stuiken, siertuin (hortensia)	Vlak. Hortensia biedt geen voeding voor insecten.
4	Noordzijde aan Papaverstraat, langs fietsenstalling	Beukenhaag en lage beplanting, siertuin	Beplanting deels afgestorven, veel kale plekken. De bomen van de gemeente zorgen voor wortels in de tuin en zaailingen. Er is sprake van hoogteverschil.
5	Westzijde tegen hek aan	Struiken, siertuin	Weinig variatie in planten, saaie aanblik en weinig bloemen.
6	Westzijde tegen kerkgebouw (hoek)	Struiken, siertuin	Weinig variatie in planten, saaie aanblik en weinig bloemen.
7	Bestrating aan westzijde.	Gewassen grindtegels, pleinfunctie (ruimte voor ontmoeten en activiteiten) en gelijkvloerse toegang voor ambulance e.a. hulpdiensten	Saaie aanblik.
8	Dak	Dakbedekking	De belasting van de zonnepanelen laat waarschijnlijk weinig resterend draagvermogen over om sedummatten o.i.d. te leggen.